

Nr 36

Utlåtande i anledning av väckta motioner om försäljning av statens aktier i LKAB, m. m.

(5:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Per-Olof Hanson* och *Gösta Jacobsson* (I: 200) och den andra inom andra kammaren av herr *Regnéll m. fl.* (II: 250), har hemställts, att riksdagen måtte

1. besluta, att av statens till ca 479 milj. kr. uppgående innehav av aktier i LKAB aktier till ett nominellt belopp av 228 milj. kr. skall erbjudas allmänheten i valörer på 50 kr. per aktie till en emissionskurs, motsvarande ett pris av 225 kr. för varje sådan aktie, och i övrigt på i motionerna angivna villkor, varvid särskilt tillses att köpare av lägre antal aktier skall äga förtur vid övertäckning och att en bred spridning av aktieköpen bland allmänheten vinnes;

2. besluta, att försäljningen under budgetåret 1962/63 bestämmes till nominellt 100 milj. kr., motsvarande ett emissionsbelopp av 450 milj. kr.;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de förberedelseåtgärder som emissionen erfordrar, varvid särskilt bör beaktas vad i motionerna anförts i fråga om valordning för bolaget samt om möjligheterna att stimulera allmänheten att disponera överskjutande skatt för placering i aktier i LKAB, utbjudna av staten;

4. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av lämpliga former för försäljning av aktier i statliga företag till allmänheten utöver försäljningen av aktier i LKAB, varvid särskilt beaktas att sådana former för aktieförsäljningen ordnas, som garanterar en bred spridning av aktierna bland allmänheten och som kan vara ägnade att främja det långsiktiga sparandet.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet hänvisa till motionen II: 250.

Utskottet. De föreliggande motionsyrkandena avser *dels* att riksdagen måtte besluta om försäljning till allmänheten av en del av statens aktier i LKAB på sätt i motionerna närmare anges, *dels ock* att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av formerna för försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag utöver försäljningen av aktier i LKAB.

Frågan om omedelbart beslut från riksdagens sida om försäljning till allmänheten av en del av statens aktier i LKAB har varit föremål för ställningstagande vid de fem senaste årens riksdagar. Vid samtliga tillfällen har riksdagen avvisat framställda yrkanden av angiven innebörd. Utskottet finner skäl inte föreligga för ett frångående av riksdagens tidigare beslut i ämnet och avstyrker fördenskull motionsyrkandena såvitt nu är i fråga.

Beträffande det i motionerna framställda yrkandet om utredning av formerna för försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag får utskottet anföras, att utskottet liksom tidigare inte anser tillräckliga skäl föreligga för bifall härtill. Utskottet avstyrker därför motionerna jämväl i denna del.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att motionerna I: 200 och II: 250 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 27 februari 1962

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Närvarande: se under utlåtandet nr 35.

Reservationer

1) av herr *Boman*, fröken *Andersson*, herrar *Ragnar Bergh*, *Per Jacobsson*, *Edström*, *Staxäng*, *Ståhl*, *Nilsson* i Göingegården och *Nelander*, vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 4, som börjar med »Frågan om» och slutar med »denna del», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Den av motionärerna föreslagna försäljningen av statens aktieinnehav syftar till att öka allmänhetens intresse för aktieförvärv och att vinna en från demokratisk synpunkt önskvärd spridning av äganderätten.

Genom försäljning till allmänheten av aktier i LKAB vinnes en avsevärd lättnad i statens lånebehov redan under nästa budgetår. Med hänsyn till de stora anspråk på kapitalmarknaden som den statliga verksamheten ställer framstår ett sådant resultat som angeläget. Den tekniska och ekonomiska utvecklingen och vårt näringslivs möjligheter att hävda sig i en hårdnande internationell konkurrens skapar kapitalförsörjningsproblem, som icke kan lösas utan en ökning av sparandet. För att stimulera enskilt sparande måste nya sparformer skapas, vilka möjliggör värdebeständighet på lång sikt. Enligt utskottets mening är aktiesparandet en lämplig sådan sparform. Den tvekan som ännu på vissa håll föreligger beträffande aktieförvärv bör därför övervinnas och intresse skapas för förvärv av aktier i såväl enskilda som

statliga företag. Utskottet förordar därför att en försäljning av statens innehav av aktier i LKAB kommer till stånd i den omfattning och på det sätt som föreslagits i motionerna.

En försäljning av LKAB-aktier till allmänheten på det sätt, som angivits i motionerna och som utskottet förordar, kan genomföras jämförelsevis snabbt och efter endast vissa förberedelser av teknisk art. Det är emellertid dessutom önskvärt att, såsom framhålles i motionerna, möjligheterna och förutsättningarna utredes för en försäljning till allmänheten av aktier i andra statliga företag, där så kan finnas lämpligt med hänsyn till verksamhetens art. Sådana former för försäljning av statliga aktier bör därvid eftersträvas, att bredaste möjliga spridning uppnås och att garantier vinnes mot att aktierna samlas i ett fåtal händer. Utskottet, som vill erinra om att den utredning angående de statliga företagsformerna som nyligen avslutats förklarar sig icke kunna ta ställning till frågan om försäljning till enskilda av aktier i statliga aktiebolag, tillstyrker alltså den i motionerna föreslagna utredningen.»

dels ock att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 200 och II: 250,

1. besluta, att av statens till ca 479 milj. kr. uppgående innehav av aktier i LKAB aktier till ett nominellt belopp av 228 milj. kr. skall erbjudas allmänheten i valörer på 50 kr. per aktie till en emissionskurs, motsvarande ett pris av 225 kr. för varje sådan aktie, och i övrigt på i motionerna angivna villkor, varvid särskilt tillses att köpare av lägre antal aktier skall äga förtur vid överteckning och att en bred spridning av aktieköpen bland allmänheten vinnes;

2. besluta, att försäljningen under budgetåret 1962/63 bestämmes till nominellt 100 milj. kr., motsvarande ett emissionsbelopp av 450 milj. kr.;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de förberedelseåtgärder som emissionen erfordrar, varvid särskilt bör beaktas vad i motionerna anförts i fråga om valordning för bolaget samt om möjligheterna att stimulera allmänheten att disponera överskjutande skatt för placering i aktier i LKAB, utbjudna av staten;

4. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av lämpliga former för försäljning av aktier i statliga företag till allmänheten utöver försäljningen av aktier i LKAB, varvid särskilt beaktas att sådana former för aktieförsäljningen ordnas, som garanterar en bred spridning av aktierna bland allmänheten och som kan vara ägnade att främja det långsiktiga sparandet.»

2) av herrar *Bengtson, Nils-Eric Gustafsson, Svensson* i Stenkyrka och *Eliasson* i Sundborn, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 4, som börjar med »Beträffande det» och slutar med »denna del», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vad angår det i motionerna framställda yrkandet om utredning av formerna för försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag får utskottet framhålla följande. Statligt ägda företag bör enligt utskottets mening förekomma endast där detta är motiverat av organisatoriska eller sociala skäl. Härav följer att motiv kan föreligga för att staten påtager sig vissa särskilda uppgifter i områden med speciella sysselsättningsproblem. Om det enskilda näringslivet i en del av landet saknar företagsekonomiska förutsättningar för att skapa en tillfredsställande ekonomisk och social standard för befolkningen, kan detta motivera en viss statlig företagsamhet.

Den omständigheten att statlig företagsamhet en gång ansetts nödvändig inom ett visst område får emellertid inte leda till slutsatsen, att statligt företagande alltid kommer att vara erforderligt på området i fråga. Det kan enligt utskottets mening vara befogat att pröva huruvida icke en avveckling av vissa statliga engagemang bör ske. Beaktas bör också, att en försäljning av aktier i statliga företag måhända kan få en gynnsam inverkan på sparandet och kapitalbildningen. Utskottet vill därför förordna att frågan om en dylik försäljning och därmed sammanhängande spørsmål göres till föremål för utredning. Härvid vill utskottet särskilt understryka angelägenheten av att betryggande garantier skapas för att inte aktierna efter hand samlas på ett fåtal händer.»

dels ock att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 200 och II: 250, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att frågan om försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag göres till föremål för utredning, varvid särskilt bör beaktas att betryggande garantier skapas för att aktierna icke efter hand samlas på ett fåtal händer.»

3) av herr *Svensson* i Ljungskile.